

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Suleymanov I. ANTI-CRISIS FINANCIAL MEASURES DUE TO COVID-19: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND PRACTICE OF UZBEKISTAN //International Finance and Accounting. – 2020. – T. 2020. – №. 3. – С. 5.
2. Saloxov S. PROSPECTS OF IMPLEMENTATION OF “GREEN ECONOMY” //Инновационные исследования в науке. – 2024. – Т. 3. – №. 2. – С. 5-8.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrda “2030-yilgacha O‘zbekiston respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-436-son Qarori.
4. Asqar, C., & Farhod, X. (2022). The profitability indicators of commercial banks in the republic of Uzbekistan and their modern state. *World Economics and Finance Bulletin*, 8, 141-148.
5. Сулейманов И. Р. СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА С РЕАЛЬНЫМ СЕКТОРОМ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА //Журнал Инновации в Экономике. – 2022. – Т. 5. – №. 2.
6. Murtazaevich K. S. FOREIGN EXPERIENCE IN ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS INTO THE NATIONAL ECONOMY //American Journal of Interdisciplinary Research and Development. – 2023. – Т. 22. – С. 101-107.
7. Холмаматов, Ф. К. (2021). РЕСПУБЛИКАМИЗ БАНК ТИЗИМИДА МУАММОЛИ КРЕДИТЛАРИНИНГ АМАЛИЙ ҲОЛАТИ ВА УЛАРНИ КАМАЙТИРИШ ЙЎЛЛАРИ. *Scientific progress*, 2(2), 488-495.
8. Saloxov S. “Yashil iqtisodiyot” ni joriy etish istiqbollari //YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT. – 2023. – Т. 1. – №. 11-12.
9. Saparov A. D., Ganiev S. V. ISSUES OF FORMATION OF UZBEK ECONOMIC TERMINOLOGY //Academia Science Repository. – 2023. – Т. 4. – №. 7. – С. 108-110.
10. Kholmamatov, F., Khannaev, S., & Ruzimorotov, O. (2021). Assessment Of The Competitive Environment In The Bank Market Of Uzbekistan Through "Bun" Indicator. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 12(7).
11. Murtazaevich K. S., Vohidovich G. S. The Role Of Foreign Direct Investment In The Organization And Development Of An Innovation Cluster //Global Scientific Review. – 2023. – Т. 22. – С. 244-249.

OILAVIY BIZNES MOLIYASINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLARI

Toshpo‘latov Murodulla Sobirjon o‘g‘li
BMA, bosh mutaxassisi

Oilaviy biznesni boshqarishda ham butun kichik tadbirkorlikdagi kabi muammolar mavjud. Lekin oilaviy firma rahbarining ishi shu bilan murakkablashadiki, u o‘z qarindoshlari o‘rtasida barcha asosiy masalalar bo‘yicha umumiy kelishuvga erishishi kerak. Turli fikrlar hamma vaqt kelishmovchilikka olib keladi, lekin ba‘zan ular uchun turtki berishi ham mumkin. Shuning uchun obyektiv qarorlar qabul qilish uchun emotsional omilni hisobga olish lozim.

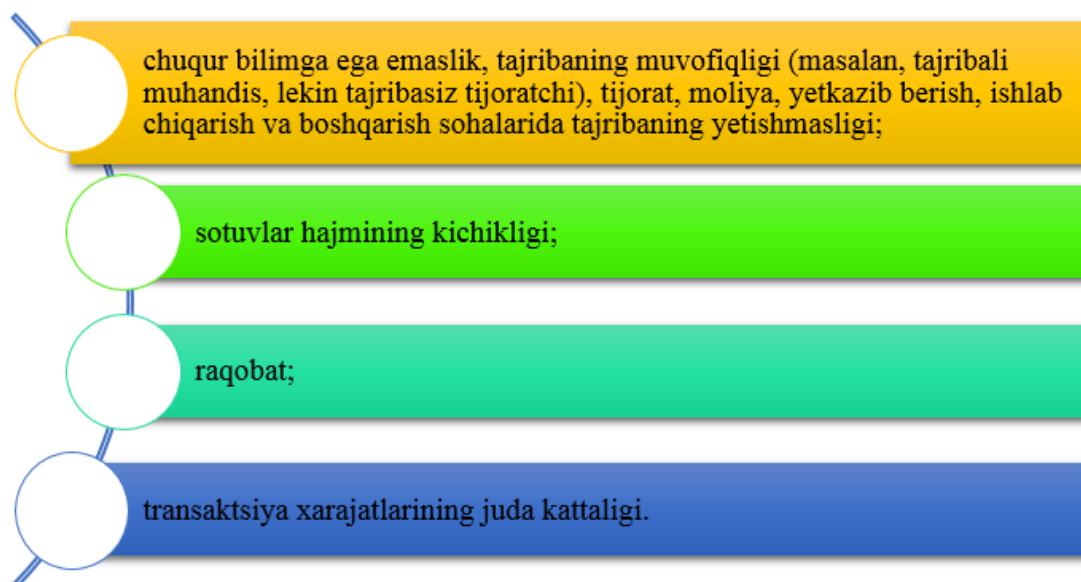
Oilaviy biznesni boshqarish nuqtai nazaridan eng muhim kamchilik – xodimlarning professional emasligi. Korxonada ishida qatnashuvchi barcha qarindoshlar firmaga zarur bo‘lgan sohalarda yaxshi mutaxassislar bo‘lishi kamdan-kam holatlarda uchraydi. Ideal holat – savodli direktor, professional buxgalter, oilaning barcha a‘zolari mas‘uliyatli va malakali xodimlar, - bunday

bo‘lishi deyarli mumkin emas. “Oilaviy biznesga eng xos bo‘lgan muammolardan biri – bu iqtidorsiz qarindoshlarning ishga olinishi”¹³.

“Oilaviy biznesning barcha yaqqol ustunliklari bilan birga katta kamchiliklari ham mavjud. Birinchi navbatda xodimlarning professional emasligi umumiy ishning rivojlanishiga halaqit berish mumkin. Hammasi o‘ziniki bo‘lsa, muammolar ham birgalikda hal etiladi. Masalan, xotin pirog pishiradi, er esa uni savdo nuqtalariga tarqatadi, hujjatlarni esa qandaydir malakasiz qarindosh yuritadi. Pirovardida kompaniya buxgalterning xatolari tufayli xonavayron bo‘ladi”¹⁴.

Oilaviy biznesda foydani biznesni rivojlantirishga investitsiya qilish masalalarida ham muayyan muammolar yuzaga kelishi mumkin, chunki oila a‘zolarining nimani birinchi o‘ringa qo‘yishida katta farq bo‘lishi ehtimoldan holi emas. Ma‘lumki, bozor iqtisodiyoti sharoitida oilaviy biznes moliyasini rivojlantirish va uni eng keng tarqalgan iqtisodiyot sektori hisoblanadi, uning rivoji yalpi ichki mahsulotning hajmiga, iqtisodiy o‘sishga, asosan aholini bandligi hamda daromadiga katta ta‘sir etadi.

Innovatsiyalar kiritish sohasida venchur firmalar faollik ko‘rsatadi. “Ular fan-texnika taraqqiyoti yutuqlarini joriy etishning yuqori sur‘atlariga erishgan holda yirik firmalar bilan muvaffaqiyatli raqobatlashadi. Kichik tadqiqot markazlari tadqiqotlar va ishlanmalarni faol tarzda amalga oshirgan holda tavakkalchilikni o‘z zimmasiga olish istagini ko‘proq namoyon etadi, tadqiqot fondlari va jihozlaridan, malakali kadrlardan ancha samarali foydalanadi, bu bilan innovatsiya jarayoniga, ishlab chiqarishni texnologik yangilashga katta hissa qo‘shadi.

1-rasm. AQSh firmalarining muvaffaqiyatsizlik uchrash sabablari¹⁵

¹³Витковская О.И. Социально-психологический портрет предпринимателя // Сибирский психологический журнал. - 2005. - №21. - С.25.

¹⁴ Волков Д.А. Особенности организации и управления семейным предпринимательством в условиях России. Автореферат док.диссертации. – М.: РАНХ и ГС. 45 с.

¹⁵ Muallif tomonidan tayyorlandi

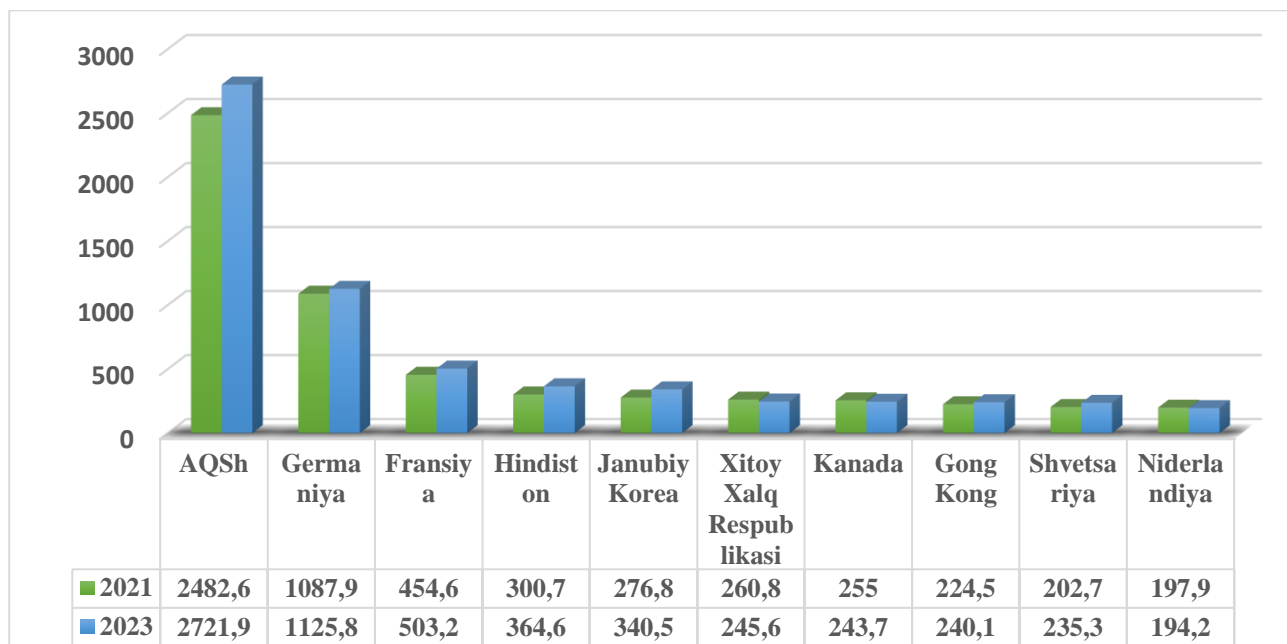
Kichik innovatsion korxonalar ishlab chiqarilayotgan mahsulot assortimentini yangilash sur'atlari bozor omiliga aylanadigan yangi tovarlar raqobati sharoitida o'zining ixchamligi bilan xo'jalik tizimida o'z o'rnini topdi"¹⁶.

AQShda firmalar o'rtasida so'rovlar tez-tez o'tkazib turilib, ularda muvaffaqiyatsizliklarning asosiy sabablari o'rganib kelinadi.

Ko'pincha oilaviy biznes vakillari kapital yoki investitsiyalarning yetishmasligidan emas, balki hal etilmagan moliyaviy boshqaruv muammolari tufayli o'z faoliyatini to'xtatadi.

Yevropa, O'rta Sharq, Hindiston va Afrika davlatlarida to'g'ri kelmoqda. Yevropada kompaniyalar soni (78), umumiy daromadi 1,13 trillion AQSh dollari va xodimlar soni (3,35 million) bo'yicha Indeksqa ikkinchi eng katta hissa qo'shuvchi Germaniya tomonidan boshqariladigan oilaviy korxonalar kuchli an'anaga ega. Germaniya Yevropa, O'rta Sharq, Hindiston va Afrikadagi eng yirik oilaviy biznesning deyarli uchdan bir qismi (31%) uchun asos bo'lib qolmoqda. Indeksdagi nemis kompaniyalarining o'rtacha yoshi 109 yoshni tashkil etadi.

Umuman olganda, indeksdagi kompaniyalarning yarmidan ko'pi (50,4%) Yevropa, O'rta Sharq, Hindiston va Afrikada joylashgan. Ularning umumiy daromadlari 3,46 trillion AQSh dollarini tashkil etadi - bu indeks umumiy qiymatining 43,2 foizini tashkil qiladi. Birgina Yevropa buning 3,05 trillion AQSH dollarini qo'shadi va shu bilan birga birinchi marta umumiy daromadlar bo'yicha 3 trillion AQSh dollaridan oshib ketdi. Aholisi bo'yicha Yevropa, O'rta Sharq, Hindiston va Afrika bo'yicha va dunyoda ikkinchi o'rinda turadigan Hindiston bu yilgi indeksda birinchi marta eng yirik 10 ta eng yirik oilaviy korxonalar qatoriga kirdi.

2-rasm. Oilaviy biznesda eng ko'p tushumga ega bo'lgan top 10 ta davlat (milliard AQSH dollari)¹⁷

¹⁶ <http://lib.rosdiplom.ru/library/prosmotr.aspx?id=498259>

¹⁷ www.ey.com - "How the largest family enterprises are outstripping global economic growth" by Helena Robertson, January 16, 2023

Bu Indeksda 12-o'ringan 10-o'ringa ko'tarilgan Reliance Industries konglomerati tufaylidir. Bundan tashqari, Hindiston o'z kompaniyalarining umumiy daromadi (365 milliard AQSh dollari) bo'yicha Indeksda to'rtinchi eng katta hissa qo'shuvchi davlatdir.

Dunyoning eng yirik iqtisodiyoti sifatidagi hukmronligini hisobga olsak, AQSh taniqli kompaniyalarning deyarli to'rtinchi qismini (23,6%) va birgalikda ishlab chiqarilgan daromadning uchdan bir qismidan (34%) ko'prog'ini qo'shgani ajablanarli emas. 2023 yil indeksida Amerika qit'asi tomonidan ishlab chiqarilgan umumiy daromadning 80,2 foizini (2,72 trillion AQSH dollari) faqatgina AQSh qo'shgan. Dunyodagi eng yirik 10 ta oilaviy korxonadan yettitasi AQShda joylashgan. Indeksda Yevropa, O'rta Sharq, Hindiston va Afrikadaga qaraganda sezilarli darajada kamroq korxonalarga ega bo'lishiga qaramay, Amerika Yevropa, O'rta Sharq, Hindiston va Afrikadaning indeksdagi daromad hissasini deyarli tenglashtirdi.

Ushbu grafikda daromadi (milliard AQSH dollari) bo'yicha dunyo bo'ylab eng yaxshi 10 ta yurisdiksiyani aks ettiruvchi ikkita ustunli diagramma ko'rsatilgan. Yashil ustunlarda 2021-yil indeksi ma'lumotlari, ko'k ustunli diagrammada esa 2023-yil indeksi ma'lumotlari mavjud. AQSh 2023-yil indeksida 2727,1 milliard dollar va 2021-yil indeksida 2482,6 milliard AQSh dollari bilan eng yuqori tushumga ega bo'lgan oilaviy korxoza bo'lib qolmoqda.

SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE BOTTOM-UP INVESTMENT METHOD IN INCREASING THE ATTRACTIVENESS OF INVESTMENT

Urokboyeva Farzuna Akhmadjonovna

Doctoral student of

Tashkent State University of Economics

Based on the decree of the President of the Republic of Uzbekistan of January 28, 2022, the development strategy of New Uzbekistan for 2022-2026 was approved. Its third part is aimed at rapid development of the national economy and ensuring high growth rates. The 26th goal in this part includes measures to further improve the investment environment and increase its attractiveness, to attract 120 billion US dollars, including 70 billion dollars of foreign investments, in the next five years. Among other things, one of the main tasks for the realization of this goal is to establish a new system based on the bottom-up principle of effective use of investments and increase of export volumes. Based on the above goal, this thesis aims to study the specific aspects of bottom-up investments[1].

Bottom-up investing forces investors to consider microeconomic factors, including a company's overall financial stability, financial statements, products and services offered, and supply and demand. Any company's unique marketing strategy or organizational structure can be a leading indicator of bottom-up investment. Alternatively, accounting irregularities in the financial statements of a particular company may be the main cause of problems arising in a developing industrial sector.